

**Buhûrîzâde Mustafa
İTRÎ Efendi (?-1712)**

030064

DR.
HARUN KORKMAZ*

01 Haziran 2022

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

* İstanbul Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü,
harunkorkmaz262@gmail.com

Çoğu eski bestekârmızınki gibi İtrî'nin doğum tarihi de belli değildir. Namı 1660'lar-1670'ler civarında Buhûrîzâde mahlasıyla yayılmaya başlar ve ondan bahseden en erken kaynak olan Evliya Çelebi'de nev-zuhûr hâneneler [yeni yetişen ses sanatçıları] başlığı altında "sâhib-i beste üstad-ı kâmil bir zât-ı şerîf [besteler yapan, olgun bir üstat, şerefli bir kişi]", "Hâfız Buhûrîzâde" olarak anılır. Evliya'nın bu kaydı ve dönemin diğer kaynaklarında boy göstermeye başladığı tarihler göz önüne alınarak, 1630-1640 civarında doğduğu tahmin edilebilir. İstanbul'da Mevlanâkapı civarındaki Yaylak adındaki semtte dünyaya geldiğini, Osmanlı tarihinde musikîşinas biyografilerine hasredilmiş, bilinen yegâne tezkire olan *Atrabü'l-Asâr* isimli eserinde, Şeyhülislâm Esad Efendi kaydediyor. Doğduğu semt, bugün olduğu gibi o gün de sur içi İstanbul'unun mütevazı bir semtiydi. Bugün bu semt, Fatih Belediyesi sınırları içindeki Seyyid Ömer Mahallesi'nde Yayla Caddesi ve Yaylak Sokağı'nın kesiştiği yerin çevresinde kalan bir bölgedir.

Buhûrîzâde Mustafa İtrî Efendi'nin babası 'buhur' yani tütsü, koku işiyle uğraşan, bu maddeleri satan bir kimse olmalıdır. Nitekim unvanı kimi kaynaklarda "Buhurcuzâde, Buhurcuoğlu" diye de geçmektedir. O tarihlerde bu lakapla anılan bir aile olmadığına göre, bir buhurcunun oğlu olduğu için "Buhûrîzâde" unvanını almış olması kuvvetle muhtemeldir. İlk gençlik yıllarında, belki de çocukluğunda doğduğu semte çok yakın olan Yenikapı Mevlevihanesine devam etmiş olma ihtimali vardır. Nitekim bestekâr bilinen en eski Mevlevî âyin-i şeriflerinden birisi olan Segâh Âyin-i Şerifi'ni bestelemiş olduğunun kaynaklarda zikredilmesi, ayrıca Mevlevîlerin sözlü geleneklerinde Râst Na't-ı Mevlânâ'nın bestesinin ona atfedilmesi, İtrî'nin Mevlevî olduğunu göstermektedir. Câmî Ahmed Dede (v. 1671/1672)'ye kaplandığı ise kronolojiye uygun bir rivayettir. Ancak bu rivayet, kendisi de bir Mevlevî olan Rauf Yektâ tarafından aktarılan ve Sâdeddin Nüzhet'in de söylediği gibi "hiç şüphe yok ki sadece şifahi" bir rivayettir. 17. asır ortalarının en önde gelen talik yazı üstatlarından Siyâhî Ahmed Efendi'den talik hat meşk ettiğine, yazdığı şiirlerin eldeki örneklerine ve Küçük İmâm Mehmed Efendi (v. 1674/1675) ile Hâfız Post (v. 1693/1694)'un vefatı için kaleme aldığı vefat tarihi manzumelerine bakılırsa iyi bir tahsil gördüğü anlaşılmaktadır.

Daha gençliğinde "olgun bir üstat bestekâr" olarak anılması, sıkı bir musiki terbiyesi aldığı ve erken yaşta üstatlığının teslim edildiğini işaret ediyor. Peki, musiki terbiyesini ve yetişmesini kime borçludur? Bu

234-251

Cumhuriyetin 100. Yılında 100 Türk Büyüğü : Sanatçılar,
haz. Vahit Türk, c. II, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2022.
İSAM DN. 294749.